

LUX FILM DAYS

3 FILM
24 SPROG
28 LANDE

© Benedict Neuenfels

STYX

En film af Wolfgang Fischer
Tyskland, Østrig

STYX

EN FILM AF WOLFGANG FISCHER

Rike, en kvinde i nærheden af de 40, har valgt at tage en pause i karrieren som akutlæge og begive sig til øen Ascension om bord på sejlskibet Asa Gray, som hun flittigt passer og plejer. Hun rejser alene, og hendes odysseé for at nå det sydlige Atlanterhav følges af en indre rejse, der fører hende dybt ind i sit indre. Om bord deler hun sin tid mellem roret og de bøger, hun har medbragt, f.eks. *Skabelsen af paradiset*. Darwin på øen Ascension. Hun er fascineret af den rigelige, frodige og varierede plantevegetation på en ø, der indtil slutningen af det 19. århundrede var ørkenagtig, og glæder sig til at besøge det kunstigt skabte paradiset, der er helt og holdent skabt efter råd fra den berømte britiske naturforsker.

Men en nat bringer skæbnen forvirring i sagerne og ændrer begivenhedernes kurs. I form af en voldsom storm placerer den på Rikes vej nordøst for Kap Verde en gammel fiskerbåd, der er lastet med omkring hundrede migranter, som driver hjælpeløst om og gør desperate tegn. Hun forsøger uden held at skabe radiokontakt til den lille båd og slår derefter alarm til kystvagten, som tøver med at reagere på trods af gentagne opkald. Rike står nu alene over for den moralske forpligtelse til at redde disse migranter, men er ikke i stand til at få dem om bord på sin lille sejlbåd, og hun har det dårligt med sin magtesløshed, så meget mere som hun ved, at hun inkarnerer håbet i deres øjne. Den unge kvinde ser splittet mellem ønsket om at komme dem til hjælp og pligten til at sejle derfra og står således over for et tragisk dilemma, og det lykkes hende i sidste ende kun at redde en enkelt passager, en 14-årig teenager ved navn Kingsley.

PERSPEKTIVERING

Ved at iscenesætte denne tragiske konfrontation konkretiserer instruktøren Wolfgang Fischer i form af en allegorisk fortælling den uovervindelige kløft mellem et overdådigt rigt Europa og et afrikansk kontinent, der er offer for fattigdom eller politisk ustabilitet, med alt, hvad det medfører af forsømmelser, vold, uretfærdighed eller forfølgelse. I øvrigt synes filmen at stille et væsentligt spørgsmål: Hvad kan man stille op hver for sig over for sådan en dramatisk situation, når de kompetente myndigheder og magthaverne bevidst vælger at ignorere den?

Det tema, der behandles i *Styx*, indgår i en brændende aktualitet, der bl.a. er præget af stigende fremmedhad og nationalisme i Europa. Italien, Østrig og Visegradlandene (Polen, Slovakiet, Tjekkiet og Ungarn) er nu tilbageholdende med at huse migranter på deres territorium, hvilket især fremgår af de seneste beslutninger om at blokere adgangen til havne. Efter en migrationskrise af hidtil uset omfang, som nåede sit højdepunkt i 2015, er det nu en politisk krise mellem et åbent Europa og et lukket Europa, som EU's ledere står over for, når de skal løse spørgsmålet om modtagelsen af migranter.

ARTERNES OPRINDELSE

Ascension er en lille vulkansk ø i det sydlige Atlanterhav ud for det afrikanske kontinent, som Charles Darwin besøgte i 1836 som afslutning på en ekspedition jorden rundt om bord på Beagle. Han blev slået af stedets trøstesløshed uden frisk vand og nogen form for vegetation og fortalte om det til Joseph Hooker, som bestræbte sig på at genbeplante øen ved at få plantet alle mulige former for træer og planter fra Europa, Argentina og Sydafrika. Målet er at genoprette vandkredsløbet og jordbundskvaliteten, og 30 år senere er udfordringen løst. I filmen er det denne temmelig unikke oplevelse, der tilsyneladende fascinerer Rike, hvilket fremgår af selve hendes valg af destination, hendes fordybelse i *Skabelsen af paradiset*. Darwin på øen Ascension, en rigt illustreret bog med en symbolsk titel, hvis forside kameraet zoomer ind på, samt selve navnet på sejlbåden. Den amerikanske botaniker Asa Gray (som lægger navn til Rikes båd) er en lidenskabelig beundrer af Darwin, som han giver nyttige oplysninger til udarbejdelsen af *Arternes oprindelse*, og hvis idéer han formidler i USA.

Vi forstår derfor, at alle disse detaljer er vigtige, og vi kan ikke undlade at kommentere filmens indledning, hvor man ser de store aber, der bevæger sig rundt på klippen i Gibraltar, det eneste sted i Europa, hvor 250 berberaber rent faktisk lever vildt. Disse primater står jo i centrum for forskningen i arternes oprindelse, som Darwin gennemførte i det 19. århundrede. Den måde, hvorpå instruktøren ved hjælp af redigering sammenstiller billedet af en primat, der er ved at indtage føde og gør de samme bevægelser som et menneske, og Rike, der samler forsyninger til sin rejse på havet, bidrager på en måde til at genskabe dette slægtskab og dermed indirekte til at sætte spørgsmålstegn ved den formodede højere grad af intelligens hos mennesket end hos resten af verden.

SKABELSEN AF PARADIS

Således kommer vi naturligt til at reflektere over den generelle betydning af disse fjerne referencer, der er integreret i en nutidig sammenhæng, baseret på mødet mellem to modstridende universer, nemlig på den ene side et vestligt samfund, der er lukket omkring sine rigdomme og sin formue og sit behagelige liv, og som er egocentrisk og tilmed ligeglad med resten af verden, og på den anden side migrantsamfundet, der kæmper for sin overlevelse. Der er her tale om en allegorisk diskurs med narrative symboler, som gør det muligt for os at bane vejen for fortolkning.

»Skabelsen af paradiset«, der nævnes på forsiden af Rikes yndlingsbog, er et første spor. Den vidner om, at hendes ensomme ekspedition er en form for tilbagevenden til Edens have eller »paradisets have« og dermed til verdens oprindelse, sådan som den er beskrevet i skabelsesberetningen. Lige fra filmens begyndelse, endnu før Rike sejler ud på havet, fastslås det således, at mennesket har et ansvar for verdens tilstand, hvilket gør det muligt hurtigt at udelukke begreberne plage eller skæbne i fortolkningen af de begivenheder, som vil finde sted. Af disse sammenstillinger kan man således se en form for kritik af den måde, hvorpå modtagelsen af migranter betragtes i visse lande. I denne forbindelse skal referencerne til »skabelsen af paradiset« på øen Ascension uden tvivl fortolkes som et tegn på, at det er muligt at finde humane løsninger på de mest desperate situationer til gavn for alle.

Hvorfor accepterer vi ikke bare verdensordenen, sådan som den er? Ifølge hvilket princip finder vi det normalt, at vi drager fordel af de bedst mulige betingelser, mens andre, der er meget mere uheldige end os, omkommer på grusom vis, mens de desperat kæmper for at redde deres liv? Dette er uden tvivl det væsentlige spørgsmål, som Wolfgang Fischers film rejser gennem alle disse hentydninger.

På den anden side, og uden tvivl på en mere prosaisk måde, henviser Rikes magtesløshed i forhold til at handle for at redde passagererne i den gamle fiskerbåd til de begrænsede muligheder, vi har for at handle hver for sig, og den forstærker på en måde tanken om skæbne forbundet med det tragiske tab af tusinder af migranter på havet, men det er først og fremmest en måde at illustrere, hvordan den kollektive moralske sans har spillet fallit. Under en indledende radiosamtale, som kaptajnen på en lastbåd havde med Rike lige inden stormen, havde han forsikret hende om, at hun kunne regne med ham i nødsfald. Et par timer senere afviser han dog at gribe ind under henvisning til, at han risikerer at miste sit arbejde, og sætter dermed sin personlige interesse over sin pligt til at hjælpe folk i havsnød, som er defineret i SOLAS-konventionen af 1974. Det er også en måde at fremhæve manglerne ved modtagelsespolitikken, bl.a. i dens mest konkrete foranstaltninger, idet kystvagten, som dog har fået tildelt en civil sikkerhedsmission til søs, vedvarende undlader at reagere på de foruroligende meldinger, som Rike udsender over radioen.

HELVEDES VAND

Den søgen efter paradiset, der er det centrale i Rikes og migranternes projekt, også selv om det for dem ikke dækker over den samme virkelighed eller den samme betydning, varsles imidlertid i selve filmens titel som en stor utopi, eftersom udtrykket »Styx«, som er stærkt belastet af infernalske konnotationer, henviser til den græske mytologi, hvor det betegner en af dødsrigets fem floder, som markerer grænsen mellem de levendes og de dødes verden. Den titel, som instruktøren har valgt, henviser utvetydigt til det kommende drama og kaster straks et dystert lys over hele historien og

en forudelse om den tragiske slutning, endnu før de første billeder er dukket op på skærmen. Den klare kontrast mellem disse forestillinger om drømmeparadiset og det meget reelle helvede såvel for migranterne i havsnød som for den unge tyske kvinde, som er magtesløs i forhold til at hjælpe dem, synes således at understøtte en stærk intention om på én gang at fordømme den politiske passivitet over for denne yderst bekymrende situation og den generelle ligegyldighed hos borgerne i den vestlige verden over for en i deres øjne fjern og abstrakt problematik, som de ikke er fysisk konfronteret med. På baggrund af denne fortolkning bliver de kystvagter, der griber ind i slutningen af filmen, på en eller anden måde til dødens bådførere ligesom Charon — dødsrigets færgemand, der bringer de dødes sjæle over Styx — som transporterer adskilligt flere lig end overlevende fra den ene lille båd til den anden.

Endelig kan Rike inden for rammerne af denne fortolkning sammenlignes med Styx, den ældste af havnymferne, som personificerer floden af samme navn. Havnymfer stammer også fra den græske mytologi, hvor de altid har en imødekommende rolle og blandt andet er pålagt af Zeus at passe på de unge drenge og lede dem, indtil de når voksenalderen. Denne reference kaster naturligvis et særligt lys over forholdet mellem lægen og den unge Kingsley, den eneste migrant, der lykkes hende at redde, men også over den uheldige rolle, som hun mod sin vilje kommer til at spille i den tragiske skæbne, der møder migranterne, som ligesom hende er lykkejægere. Det er uden tvivl ikke et tilfælde, at vi i slutningen af filmen, efter hun til sidst er kommet ned i lastrummet på den nødstedte båd om natten og her har opdaget situationens fulde gru, ser et nærbillede af hendes ansigt, som er helt indhyllet i et mørkt klæde, hvor kun øjnene er synlige. Ud over en måde at beskytte sig mod smitte på er det svært ikke i denne mundering, der vises med en vis insisteren, at se en vis lighed med den hættekappe, som færgemanden bar, når han transporterede de dødes sjæle over på Styx' anden bred.

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

© Benedict Neuenfels

NOGLE REFLEKSIONER

- Filmen *Styx* er reelt opdelt i to dele. Der er således et *før* og et *efter* den storm, som hærger en hel nat igennem. Hvad kan du sige om denne storm inden for rammerne af vores allegoriske fortolkning? Hvordan kan denne storm tydes? Kan man her se en hentydning til en anden mytologisk hændelse? Hvilken betydning får denne hændelige begivenhed i forbindelse med filmen?
- Endelig refererer figuren Rike som en helt almindelig person på rejse til os selv og til vores eget ansvar som europæiske borgere. Hvilket budskab tror du, instruktøren Wolfgang Fischer forsøger at sende til os, og hvad forventer han til syvende og sidst af os?

les grignoux

EUROPÆISK FILM TIL EUROPÆERNE

LUX-filmprisen byder fortsat på et overraskende varieret udvalg af genrer og toner gennem film skabt af unge talentfulde europæiske instruktører. Europa-Parlamentet har fornøjelsen af at præsentere de tre film, der deltager i konkurrencen om LUX-filmprisen 2018:

STYX, en film af Wolfgang Fischer, Tyskland, Østrig

THE OTHER SIDE OF EVERYTHING (*Druga strana svega*), en film af Mila Turajčić, Serbien, Frankrig, Qatar

KVINDE PÅ KRIGSSTIEN (*Kona fer i strið*), en film af Benedikt Erlingsson, Island, Frankrig, Ukraine

Filmene omhandler aktuelle emner på en varm og intelligent måde og reflekterer over det, som Europa gennemlever i øjeblikket. De skildrer personer, som åbner øjnene for verden omkring sig og forsøger at forstå realiteterne samt de samfund og fællesskaber, de tilhører. Ved at lade filmens følelser gøre vores historier levende fremhæves kvaliteten og mangfoldigheden af europæiske film såvel som deres betydning for skabelsen af sociale værdier og kulturelle fællesskaber. Vi vil gerne invitere dig til at komme og se filmene under den 7. udgave af LUX-filmdagene.

LUX-FILMPRISEN

Kultur spiller en fundamental rolle i opbygningen af vores samfund.

Med dette for øje lancerede Europa-Parlamentet LUX-filmprisen i 2007. Det ønsker hermed at bidrage til at øge udbredelsen af europæiske film i hele Europa og at sætte gang i en EU-omfattende debat om vigtige samfundsmæssige spørgsmål.

LUX-filmprisen er et exceptionelt initiativ. Mens de fleste europæiske samproduktioner kun vises i deres oprindelseslande og sjældent distribueres andre steder, selv inden for EU, giver LUX-filmprisen tre europæiske film en sjælden mulighed for at blive teksten på EU's 24 officielle sprog.

Medlemmerne af Europa-Parlamentet stemmer om vinderen af LUX-filmprisen, som bekendtgøres den 14. november 2018.

LUX-FILMDAGENE

LUX-filmprisen har givet anledning til at indføre LUX-filmdagene. Siden 2012 har de tre film, der konkurrerer om LUX-filmprisen, været præsenteret for et bredere europæisk publikum under LUX-filmdagene.

Gennem LUX-filmdagene indbyder vi dig til at nyde en uforglemmelig kulturel oplevelse, som går på tværs af grænserne. Fra oktober 2018 til januar 2019 kan du sammen med filmelskere fra hele Europa deltage i forevisninger af de tre film på et af EU's 24 officielle sprog. Glem ikke at stemme på din favoritfilm via vores websted luxprize.eu eller på vores Facebook-side!

PUBLIKUMS FAVORIT

Publikums favorit er en LUX-filmpris, som publikum afgør vinderen af. Grib chancen for at stemme på en af de tre film inden den 31. januar 2019! Du får måske chancen for at deltage i den internationale filmfestival i Karlovy Vary i juli 2019 — på Europa-Parlamentets invitation — og bekendtgøre vinderen af publikums favorit.

SE,
DISKUTER &
STEM

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

INSTRUKTØR: Wolfgang Fischer

MANUSKRIFT: Wolfgang Fischer, Ika Künzel

MEDVIRKENDE: Susanne Wolff, Gedion Oduor Wekesa, Alexander Beyer, Inga Birkenfeld

FILMFOTOGRAF: Benedict Neuenfels

PRODUCER: Marcos Kantis, Martin Lehwald, Michal Pokorny

PRODUKTION: Schiwago Film GmbH, Amour Fou Vienna

ÅR: 2018

VARIGHED: 94 minutter

GENRE: Fiktion

LANDE: Tyskland, Østrig

ORIGINALVERSION: engelsk, tysk

Manuskriptet afsluttet i juli 2018.

